

Monika Szyszka

OGRODY JAPOŃSKIE

Ogrody japońskie projektowane są w założeniu, że rośliny, zwierzęta i kamienie są naturalnymi częściami krajobrazu. Ogród stanowi przedstawienie natury, tyle że spreparowane przez człowieka. W ten sposób jest jednocześnie zarówno elementem natury, jak i architektury i sztuki.

Dużą rolę w kształtowaniu ogrodów japońskich odegrał krajobraz Wysp Japońskich, który obfituje w góry, wodospady, kamieniste plaże, małe wysepki oraz drzewa i mech. W tym przebogatym i bardzo plastycznym krajobrazie wyraźnie zaznaczają się zmiany czterech pór roku.

Cechy charakterystyczne ogrodu japońskiego

monochromatyczność	Ogród komponowany jest z drzew i krzewów w różnych odcieniach zieleni, co ma symbolizować wieczne piękno.
asymetria	Uzyskiwana jest poprzez unikanie symetryczności i parzystości, a także posługiwanie się liczbami 7-5-3 (na przykład w komponowaniu grup kamieni), które sugerują asymetrię.
sugestywność	Ogród japoński sugeruje zamiast mówić wprost, a jego znaczenie istnieje poza możliwościami opisu.
prostota	Osiągana jest poprzez dopracowanie każdego detalu i tworzenie atmosfery naturalności.

Ogród japoński rozwijał się przechodząc przez trzy stadia projektowania. Początkowo komponowano grupy skałek zwane *iwakura* i *iwasaki*. Były to grupy kamieni obwiązane sakralnym słomianym sznurem czczone jako wcielenia bóstw i miejsce sacrum.

W epoce Nara (710-192) i Heian (794-1185) tworzono już ogrody widokowe ze stawami, które miały eksponować następujące po sobie pory roku. W epoce Kamakura (1185-1333), kiedy dominowała kultura wojskowa samurajów, wykształcił się typ suchego ogrodu medytacyjnego *kare sansui*.

Początki ogrodów japońskich

Sztuka ogrodowa narodziła się dzięki chińskiemu taoistycznemu mitowi o Wyspach Błogosławieństwa (lub Wiecznej Szczęśliwości), które leżały gdzieś na wschodzie od wybrzeży Chin. Wierzono, że jest tam 5 wysp zamieszkałych przez kobiety i mężczyzn, którzy osiągnęli nieśmiertelność i którzy żyją w idealnej harmonii. Wyspy spoczywały na olbrzymich żółwiach zanurzonych w wodach morza. Wiara w istnienie tych mitycznych wysp była tak silna, że Chińczycy organizowali wyprawy, które miały je odkryć i zdobyć eliksir nieśmiertelności.

W I w n.e. jeden z chińskich cesarzy zdecydował, że zamiast wysłać wyprawy poszukiwawcze, może stworzyć taką wyspę w swoim ogrodzie. Zaprojektowano wtedy jezioro z dwiema wyspami, na których pobudowano pałace. Tuż przed wprowadzeniem buddyzmu do Japonii liczbę mitycznych wysp zmniejszono z pięciu do jednej nazwanej *P'eng-lai* (jap. *Hōrai-zan*).

Wpływy chińskie, przenikające z kontynentu, przyniosły do Japonii modę na tworzenie ogrodów ze stawami i wyspami, która rozwinęła się w epokach Nara i Heian. Ogrody te były symbolicznymi przedstawieniami Wszechświata według kosmologii Hindu *cakravalā*. Zgodnie z nią świat jest dyskiem,

otoczonym górami z żelaza, unoszącym się na wodzie. Łańcuchy gór symbolizują sfery niebieskie. W centrum tego Wszechświata stoi Góra Meru – kosmiczna góra i oś świata, którą w japońskich ogrodach epoki Nara i Heian symbolizowała jedna wysoka, pionowa skałka otoczona mniejszymi kamieniami. Kompozycję kamienną oblewały wody życia i śmierci.

W epoce Nara projektowano dwie grupy kamieni: *hinbusekigumi* oraz *sanzonsekigumi* (była to triada kamieni symbolizująca niebo, człowieka i ziemię, składająca się z jednego dużego kamienia i dwóch kamieni mniejszych. Wtedy też modne stało się budowanie willi na przedmieściach stolicy, które otoczono ogrodami ze stawami, na których tworzone sztuczne wyspy, stanowiące symboliczne przedstawienia góry Hōrai. W tym czasie także pojawia się zwyczaj umieszczanie dwóch kamieni pionowego-żurawia oraz poziomego-żółwia, symboli szczęścia i długowieczności.

W epoce Heian projektowano duże ogrody widokowe ze stawami do pływania łódkami. Układ elementów ogrodu podporządkowany był zasadom *yin* (góry) i *yang* (woda). Sino-japońska geomancja *feng-shui* uwzględniała formę terenu, klimat, magnetyzm ziemi, ruchy gwiazd, fazy księżyca oraz obecność człowieka. Bazowała na 64 heksagramach, 8 trygramach, cyklu kalendarza solarno-lunarnego, symbolach 4 mitycznych zwierząt sugerujących kierunki świata: północ-czarny żółw, wschód-błękitny smok, południe-czerwony feniks, zachód-biały tygrys, oraz pięciu elementach *wu xing* (jap. *go gyō*): metal, drewno, ogień, woda, ziemia. Ogrody i miasta skierowane były na północ, a od południa chronione były górami.

W czasie epoki Heian wykształcił się typ architektury *shinden-zukuri*, który nie tylko harmonizował z ogrodem, ale otwierał się na niego, łagodnie się z nim zlewając. Na kompleks mieszkalny składało się kilka pawilonów, połączonych zadaszonymi galeriami, które dawały złudzenie „wchodzenia” w ogród.

W epoce Heian wykształciły się 2 typy ogrodów:

1. importowany z Chin, który stanowił odzwierciedlenie geomancji, z zastosowaniem metafor mitologicznych żółwia i żurawia.
2. Symbolizujący japońską duszę, poprzez zastosowanie asymetrii - *suchigaete*, wkomponowania odzwierciedleń gór i wody, czyli żyjącej natury (*shotoku no sansui*), oddający ducha miejsca-genius loci (*fuzei*) i odzwierciedlający gust projektanta i klienta.

Oba typy ogrodów uwzględniały naturalne ukształtowanie terenu. Ich głównymi elementami były: stawy, wyspy, naturalna sceneria oraz wyraźne zaznaczanie 4 pór roku, poprzez odpowiedni dobór roślin. W tym czasie powstawały także pierwsze poradniki ogrodnicze pisane po japońsku.

Najstarszy zachowany tekst na temat projektowania ogrodów, zatytułowany *Sakutei-ki* (*Zapiski o tworzeniu ogrodów*) pochodzi z drugiej połowy XI w. Jest to zbiór reguł, spisanych przez Tachibanę Toshitsunę, który dyktuje główne zasady komponowania ogrodu. Wyróżnia między innymi 5 typów ogrodów nad sadzawkami i strumieniami, 8 typów wysp, 9 podstawowych typów wodospadów, różne rodzaje strumieni, różne rodzaje grup skalnych. Zwraca uwagę, że elementy ogrodu należy traktować jako osobne istnienia z własnymi duszami i charakterami, co świetnie odzwierciedla tradycyjne wierzenia shintoistyczne.

W epoce Kamakura zmniejszono rozmiary ogrodów widokowych, które w tym czasie były projektowane jako monochromatyczne przedstawienie natury i z założenia „skonstruowane” były jak malarstwo pejzażowe zen i zaprojektowane tak, by je oglądać z pewnej odległości. Ogrody zawierały ustalone już elementy: ścieżki okalające stawy o bardzo skomplikowanej linii brzegowej, z małymi zatoczkami, głębokimi zatokami oraz półwyspami, wyspy na stawach, mostki, a także elementy nowe, zapożyczone z ogrodów suchych *kare-sansui*: *zazen seki* (płaski kamień do medytacji), *kare taki* (suchy wodospad), kompozycje skalne przy wodospadach, „kamień karp”¹ w połowie wysokości wodospadu, o który rozbija się strumień wody, oraz kładki z płaskich kamieni.

Ogrody te posiadały trzy horyzontalne plany:

1. pierwszy plan stanowiło pasmo piasku przy brzegu stawu,
2. drugie sadzawka i kompozycje kamienne
3. trzecie krajobraz gór w tle tzw. *shakkei* – czyli zapożyczony krajobraz.

¹ Symbol wytrzymałości, wytrwałości w dążeniu do celu i płynięcia pod prąd, wbrew przeciwnościom i przeszkodom.

Ogrody Kamakury przeznaczone były do oglądania z pawilonu *shōin* (pawilon do pisania korespondencji) lub z perspektywy „z lotu ptaka” z wyższych kondygnacji pagód i tworzone na naturalnych stokach, często komponowane z roślin i skał przeniesionych ze starych ogrodów, z założenia komponowane i używane jako obrazy do kontemplowania.

Kare-sansui

Epoka Kamakura to czas drugiego dużego wpływu kultury chińskiej. Popularność w Japonii zdobył buddyzmu zen i malarstwa dynastii Sung (960-1279) i Yuan (1279-1368). To właśnie pod ich wpływem wykształcił się nowy typ ogrodu – *kare-sansui* (ogród suchy). Ogrody tego rodzaju zakładane były głównie przez mnichów buddyjskiej sekty *shingon*. Ich znaczenie opierało się na symbolice żwiru i kamieni: biały żwir symbolizuje wodę – rzekę lub morze; kamienie symbolizują góry i wyspy wynurzające się z morskich odmętów. Ogrody te były imitacją esencji natury.

Ogrody *kare-sansui* zyskały na popularności wraz z przyjmowaniem buddyzmu zen przez samurajów i stały się ogrodami medytacyjnymi - miały ułatwiać drogę do oświecenia i pomagać w ćwiczeniu dyscypliny. Tematem *kare-sansui* są wewnętrzne sekrety natury i ludzkiej egzystencji oraz piękno pustej przestrzeni (*yohaku no bi*) i skonstruowane są zazwyczaj z dwóch elementów: kamieni ułożonych pojedynczo lub w grupach oraz białego lub szarego grubego żwiru, grabionego codziennie we wzory fal i wirów wodnych.

Najbardziej znanym przykładem ogrodu typu *kare-sansui* jest Ryōanji (Świątynia Pokojowego Smoka) w Kyōto. Tamtejszy ogród przyświątynny jest najczystszą formą *kare-sansui*, ponieważ składa się z 15 skał skomponowanych w 3 grupach: 7, 5 i 3² skały, otoczonych zagrabionym białym żwirem. Ogród ten nie symbolizuje ani naturalnego ani mitologicznego krajobrazu, symbolizuje „nic”, pustkę medytacyjną i czystą abstrakcję w ujęciu zen.

² W *kare sansui* zawsze stosowany jest nieparzysty i niesymetryczny układ kamieni.

Bardziej skomplikowanym w formie i symbolicie jest ogród w świątyni Daisen'in w Kyōto. Część ogrodu zaprojektowana najwcześniej skupia się wokół skały żółwia i żurawia. Ogród wewnętrzny o kształcie litery L, ze wszystkich stron otoczony jest pawilonami i usytuowany z północnego-wschodu na południowy-zachód. W tym kierunku, zgodnie z zasadami geomancji epoki Heian, „płyynie” sucha rzeka z szaro-białego żwiru.

Na początku jej biegu, u „źródła”, umiejscowiona jest mityczna Góra Hōrai, następnie rzeka „spływa” przez wodospad i rozdziela się. Jedna odnoga płynie na zachód do skały żółwia i małego żółwia, a dalej do północnego ogrodu, który symbolizuje *chūkai* (środkowe, centralne morze). Druga odnoga płynie przez kamienne przeszkody do dużego ogrodu południowego. W południowo-zachodnim rogu rośnie symboliczne Drzewo Buddy (pod którym Budda osiągnął oświecenie – *satori*).

Ogród Daisen'in symbolizuje życie ludzkie, które płynie jak rzeka i ma być pomocny w medytacji i poszukiwaniu odpowiedzi na *koan* „Kim jestem?” Dlatego skalne przeszkody przedstawiają lekcje życia, a biały żwir w południowym ogrodzie symbolizuje koniec życia i zebrane doświadczenia.

Ogród herbaciany

W epokach Azuchi i Momoyama (1573-1603) nastąpił trzeci duży wpływ kultury chińskiej. W architekturze japońskiej pojawił się styl *sukiya*, który propagował wykorzystanie materiałów naturalnych, takich jak drewno, słoma czy trzcina. Był to styl „budynków w wyrafinowanym guście”, usytuowanych na zygzakowatym planie. Cechą główną stylu *sukiya* stały się ścieżki *rōji* ułożone z płaskich kamyczków *tobiishi* ułożonych nierównomiernie. Ścieżki *rōji* stały się także nieodłącznym elementem ogrodów herbacianych. Prowadziły do *sō-an* (chatek pokrytych trawą) czyli pawilonów herbacianych.

Ogrody herbaciane projektowane i tworzone były przez mistrzów ceremonii herbacianej, którzy wychodzili z założenia, że ogród, który stanowi otoczenie pawilonu herbacianego, jest integralną częścią samej sztuki parzenia herbaty, ponieważ wędrówka do pawilonu ma być formą wyciszenia i przygotowania umysłu do ceremonii. Dlatego też każdy element ogrodu posiadał swoje symboliczne znaczenie.

I tak duża drewniana brama prowadząca do wewnętrznego ogrodu herbacianego oddziela od świata zewnętrznego. Przechodząc przez nią zostawiał się za sobą wszystkie myśli związane z życiem codziennym. Przez ogród prowadziła *rōji*-ścieżka z płaskich nieregularnie ułożonych kamieni *tobiishi*, która wymaga skupienia uwagi na każdym kroku, żeby uniknąć potknięcia się i jednocześnie, żeby skupić umysł. Jest to ścieżka filozoficzna, która prowadzi do *rōji-mon*, czyli małej bramy, która znowu zawęża świat do pawilonu herbacianego i jego bliskiego otoczenia. Po drodze można usiąść w *soto koshikake*, czyli zewnętrznej zadaszanej poczekalni. Jest to prosta ławka ustawiona pod słomianym zadaszeniem, gdzie można złapać oddech i wyciszyć umysł. W pobliżu znajduje się *shitabara setchin*, czyli mała toaleta oraz *tsukubai*-kamienna misa z wodą do obmycia zarówno w sensie fizycznym, jak i duchowym. Przy niej po raz pierwszy obmywa się ręce, by symbolicznie zmyć nieczystość życia codziennego. Koło *tsukubai* mieści się *chiri-ana* – dołek na śmieci, w którym fizycznie i symbolicznie zostawiamy

nieczystości. Bliżej pawilonu znajduje się *uchikoshikake*, czyli wewnętrzna poczekalnia, a przy niej *suna setchin* lub *kazari setchin* - ozdobna toaleta. Przy samym pawilonie stoją *ishi dōro* - kamienne latarnie i kolejna misa z wodą *tsukubai* do ponownego obmycia rąk. Elementy te nie tylko podkreślają charakter ogrodu herbacianego, ale także krok po kroku prowadzą zgodnie z regułami ceremonii herbacianej do miejsca *sacrum*.

Pojęcia estetyczne rządzące ogrodem herbacianym

<i>seijaku</i>	cisza
<i>sabi</i>	samotność, odosobnienie
<i>shibui</i>	monochromatyczność
<i>wabi</i>	skromność

Ogród spacerowy

W epoce Muromachi (1333-1573) narodził się nowy typ ogrodu zwany *chisen kaiyu teien* czyli spacerowy ogród z sadzawką i źródłem, do oglądania z pieszej perspektywy. Ten typ ogrodu składa się z elementów odziedziczonych po tradycji ogrodów widokowych, czyli: sadzawek z wyspami, kompozycji ze skał, mostków, strumieni spływających z wodospadów, oraz ścieżek, które zyskały nową funkcję - spacerową. Pojawiły się także elementy całkiem nowe: sztuczne wzgórza, elementy ogrodów herbacianych, małe świątynki shintoistyczne, miniaturowe Góry Fuji, a także rośliny - głównie krzewy, przycinane w bryły geometryczne i części ogrodu wydzielone dla kwitnących wiśni i śliw. Ogrody spacerowe projektowane były w oparciu o zasady narzucane przez buddyzm *zen*, czyli asymetrię, prostotę, naturalność, wolność od przywiązania, ciszę i spokój, skromną wspaniałość i głęboką powściągliwość.

Na wskroś mieszczańska epoka Edo (1603-1867) nie przyniosła żadnych nowych rozwiązań. W tym czasie powstawały typowe ogrody ze stawami, tworzone na naturalnych stokach, przy użyciu techniki *shakkei*, czyli „zapożyczonego krajobrazu”. Jest to technika projektowania ogrodu w harmonii z naturalnym tłem w postaci elementów architektury (świątynie, pagody) lub wzgórz.

Pojawiła się moda na odtwarzanie w ogrodach „słynnych widoków” *meisho* w małej skali. Projektowaniem ogrodów spacerowych epoki Edo rządziły pojęcia estetyczne, takie jak: *iki* – szykowność, *share* (wysublimowanie), *shibumi* (wysmakowanie), *tsu* (profesjonalizm), *asobi* (zabawowość).

Epoka Edo była początkiem schyłku tradycji ogrodowej. Choć projektowano wtedy z rozmachem przestrzenne ogrody spacerowe w starym stylu.

W epokach Meiji (1868-1912), Taishō (1912-1926) i Shōwa (1926-1989) nastąpiła moda na ogrody zachodnie, które z tradycją przepelnionych symboliką i głębokim znaczeniem ogrodów japońskich miały bardzo niewiele wspólnego. Popularnością, choć już dość umiarkowaną, cieszyły się jedynie ogródki przydomowe, chroniące elementy ogrodu japońskiego przed zapomnieniem.

Cechy ogrodu spacerowego

<i>fukinsei</i>	asymetria
<i>kanso</i>	prostota
<i>koko</i>	dojrzałość
<i>shizen</i>	naturalność
<i>yūgen</i>	sugerowanie, nie mówienie wprost
<i>datsuzoku</i>	bezsłowność, transcendentalność
<i>seijaku</i>	cisza
<i>sabi</i>	samotność, odosobnienie
<i>shibui</i>	monochromatyczność
<i>wabi</i>	skromność

ELEMENTY OGRODÓW JAPOŃSKICH

<i>Kareniwazenkei</i>	枯庭全景	ogród z kamieni i mchu
<i>Niwa kura/ niwa saka</i>	磐座磐境	„zegary słoneczne”
<i>Shin'ichishintō</i>	神池神島	staw z bramą <i>torii</i> i wyspami
<i>Shumisenniwagumi</i>	須弥山石組	kompozycja grupy skalnej
<i>Hōrainiwagumi</i>	蓬莱石組	kompozycja skalna przedstawiająca górę Hōrai
<i>Iwajima</i>	石島	kamień w sadzawce, pionowy, czasami poziomy
<i>Hashiiwagumi</i>	橋石組	kamienna kładka z płaskiego kamienia
<i>Kibashi, tsuchibashi, yatsubashi</i>	木橋 土橋 八つ橋	mostki drewniane, łukowe z kamienia i ziemne
<i>Kamejima</i>	亀島	„wyspa żółwia”, poziomy kamień
<i>Tsurujima</i>	鶴島	„wyspa żurawia” pionowy kamień w grupie innych
<i>Funaishi</i>	船石	kamień w kształcie łódki osadzony na pisaku lub w sadzawce
<i>Tobiishi</i>	飛石	płaskie kamienia tworzące ścieżkę pośród mchu lub piasku
<i>Shikishi</i>	敷石	kamienna, prosta, ścieżka o stałej szerokości
<i>Sanzon'iwagumi</i>	三尊石組	kompozycja z 3 kamieni
<i>Gokan'iwagumi</i>	護岸石組	kamienie wzdłuż brzegu sadzawki, zabezpieczające przed obsunięciem ziemi
<i>Dejimaiwagumi</i>	出島石組	mały półwysep obłożony skałkami
<i>Suhamma</i>	州浜	kamienna plaża tworząca łacę na granicy lądu i wody
<i>Inyōseki</i>	陰陽石	kamień <i>ying</i> i <i>yang</i>
<i>Karetaki</i>	枯滝	suchy wodospad z dnem z piasku i otoczków
<i>Nagaretaki</i>	流滝	mokry wodospad
<i>Chitenzeikei</i>	池庭全景	widokowa część ogrodu z sadzawką i kamiennymi wyspami, najczęściej do oglądania z werandy

<i>Tsuboniwa</i>	坪庭	ogródek przydomowy <i>kare sansui</i> z latarnią, paprociami, kameliami, sosnami mchem
<i>Kyokusui</i>	曲水	wijący się strumień
<i>Shakkei</i>	借景	wkomponowanie w tło ogrodu elementów architektury
<i>Nakajima</i>	中島	duża środkowa wyspa na stawie, z kamieniami i drzewami, połączona mostkiem z łądem
<i>Karikomi</i>	刈込み	strzyżone w geometryczne kształty krzewy i żywopłoty
<i>Kazari tsukubai</i>	飾り蹲踞	misa na wodę wykuta w nieobrobionym kamieniu, często podłączona do bambusowego rurociągu, dostarczającego wodę
<i>Enro</i>	苑路	ścieżka spacerowa, szeroka, żwirowa lub z małych otoczków, prowadząca nad brzegiem stawu
<i>Kakine</i>	垣根	bambusowy płot
<i>Nagare</i>	流れ	strumień z progami i skałkami
<i>Funatsuki</i>	船着	przystań z kamiennymi stopniami schodzącymi do wody
<i>Rigyoseki</i>	鯉魚石	kamień w kształcie karpia, umieszczany tuż pod strumieniem, tak by rozbijała się o niego struga wody
<i>Mizuwakeishi</i>	水分石	kamień na środku strumienia, który „rozdziela” prąd wody
<i>Wakimizuido</i>	湧水井戸	ocembrowana studnia przykryta bambusem
<i>Tōrō</i>	灯籠	kamienna latarnia, w otoczeniu roślin przy ścieżkach
<i>Sekitō i sōtō</i>	石塔 層塔	piętrowe wieże, pagody kamienne o symbolicznym buddyjskim znaczeniu. Często przybierają postać posągów Buddy

<i>Ishigakidobei</i>	石垣土塀	ścianki odgradzające ogrody, na podmurówce z kamienia, z daszkiem z dachówek lub trzciny, w stylu chińskim
<i>Morisuna</i>	盛砂	biały, żółtawy lub szary piasek
<i>Samon</i>	砂紋	piasek grabiony we wzory np. fal
<i>Karenagare</i>	枯流れ	suchy potok
<i>Chaniwa</i>	茶庭	ogród herbaciany z bramą, płotem bambusowym, kamienna ścieżka z <i>tobiishi</i> , pawilonem <i>sōan</i> i <i>tsukubai</i>

ROŚLINY DO OGRODU JAPOŃSKIEGO

Nazwa japońska	Nazwa łacińska	Nazwa polska
ajisai	Hydrangea	hortensja
akabana	Epilobium roseum	wierzba bladuróżowa
akamatsu	Pinus densiflora	sosna czerwona
anja	Dianthus carophyllus	goździk ogrodowy
anzu	Prunus armeniaca	morela
aoki	Aucuba japonica	aukuba japońska
asagao	Pharbitis sp.	powój
asebi	Pieris japonica	azalia Scarlet O'Hara
ayame	Iris sp. siberica	kosaciec syberyjski
baran	Aspidistra lurida	apidistra
bijinsō	Papave rhoeas	mak
botan	Peonia suffruticosa	piwonia
byoryu	Hipericum chinense	dziurawiec chiński
cha, cha no ki	Camellia sinesis	herbata
choshun	Rosa indica	róża chińska
ebinesō	Clanthe discolor	orchidea
fuji	Wisteria floribunfa	glicynia, wistaria, wisteria
fujibakama	Eupatorium chinense	sadziec chiński
fukujosō	Adonis amurensis	milek
fuyo	Hibiscus mutabilis	ketmia
gampi	Lychnis grandiflora	firletka
ganraiko	Amaranthus melancholicus	szarłat
hagi	Lespedeza bicolor	lespedeza
hakubai	Prunisu mume	biała śliwa
hakutō	Prunis persica flore alba	brzoskwinia biała
hamagiku	Chrysanthemum nipponicum	chryzantema japońska
harugiku	Chrysanthemum coronarium	chryzantema wiosenna

himawari	<i>Helianthus annuus</i>	słonecznik zwyczajny
hime yuri	<i>Lilium concolor</i>	lilia
hinoki	<i>Chamaecypari obtusa</i>	biały cedr
hirugao	<i>Convolvulus japonicus</i>	powój purpurowy
hishi	<i>Tropa bispisnosa</i>	kotewka orzech wodny
hito	<i>Prunus persica</i>	brzoskwinia czerwona
hitsujisō	<i>Nymphaea tetragona</i>	grzybień
hosoi	<i>Juncus communis</i>	sitowie pospolite
hoteichiku	<i>Bambusa sterilis</i>	bambus
ichigotsunagi	<i>Carex</i>	turzyca
ichii	<i>Taxus baccat (cuspidata)</i>	cis pospolity
ichirinsō	<i>Anemone nemorosa</i>	zawilec
icho	<i>Gingko biloba</i>	ginko
ippatsu	<i>Iris tectorum</i>	irys
itadori	<i>Rumex (arifolius)</i>	szczaw (górski)
itadori	<i>Polygonum cuspidatum</i>	rdest ostrokończasty
janohige	<i>Ophiopogon japonicus</i>	edżowersja pachnąca
jinchōge	<i>Daphne odora</i>	wawrzynek wilcze łyko
kabutogiku	<i>Acotinum Fischeri</i>	tojad
kaki	<i>Diaspyros kaki</i>	parsimon
kan botan	<i>Peonia mountan</i>	piwonia zimowa
kangiku	<i>Pyrethrum sinense</i>	chryzantema zimowa
kashiwagi	<i>Quercus dentata</i>	dąb
kazaguruma	<i>Clematis patens</i>	powojnik
keitō	<i>Celosia argentea</i>	grzebionatka srebrzysta; celozja
kemasō	<i>Dicenra spectabilis</i>	ładniczka
keshi	<i>Papaver somniferum</i>	mak lekarski
kikoku	<i>Citrus fusca</i>	pomarańcza
kiku	<i>Chrisanthemum coronarium</i>	chryzantema
kiri	<i>Paulownia tomentosa</i>	paulownia
kirishima	<i>Rhododendron obutum</i>	azalia

kōbai	Prunus mume flore rosa	śliwa purpurowa
kōbai	Prunus mumem flore rosa	śliwa purpurowa
koboku	Magnolia hypoleuca	magnolia
kobushi	Magnolia kobus	magnolia
kodehari	Spirea cantoniensis	tawuła kantońska
komezakura	Spirea thunbergii	tawuła ostrolistna
koto	Prunus perica flore rosa	brzoskwinia czerwona
kuri	Castanea crenata	kasztan jadalny
kuromatsu	Pinus thunbergis	czarna sosna
kusu, kusu no ki	Cinnamomum	drzewo kamforowe
kuzu	Pueraria thunbergiana	opornik łatkowaty
kyōchikutō	Nerium	oleander
masaki	Eunonymus	eunonymus japoński
matsu	Pinus sp.	sosna
mayumi	Eunonymus sieboldanus	eunonymus Siebolda
medo hagi	Lespedeza sericea	lespedeza klinowata
mikan	Citrus unshu	mandarynka
Mitsuba tsutsuju	Rhododendrum dilatatum	azalia Mitsuba
miyama shikimi	Skimmia japonica	skimia japońska
miyama, Kirishima	Rhododendron kiusianum	azalia Kirishima
mizuhiki	Polygonum filiforme	rdest
mokuge	Hibiscus syriacus	ketmia syryjska
mokuren	Magnolia	magnolia
momiji	Acer palmatum	klon palmowy
momo	Prunus persica	brzoskwinia
nadeshiko	Dianthus superbus	goździk
nashi	Prunus ussuriensis	gruszka ussuryjska
natsu yuki	Deutzia Sieboldiana	żylistek
natsu zukashi	Lilium Thunbergianum	lilia
nebu	Mimosa	mimoza
neko yanagi	Salix brachystas	wierzba

nichinsō	<i>Vinca rosea</i>	barwinek
nishikigi	<i>Evinymus</i>	trzemielina
niwa ume	<i>Prunus japonica</i>	śliwa ogrodowa
niwatoko	<i>Sambucus racemosa</i>	czarny bez
ominaeshi	<i>Patrinia scabiosaefolia</i>	patrynia
omodaka	<i>Sagitti folia</i>	strzałka wodna
ran	<i>Orchis</i>	Orchidea, storczyk
rengē tsutsuji	<i>Rhododendrum japonicum</i>	różanecznik japoński, azalia japońska
rengyō	<i>Forsythia suspensa</i>	forsycja
ringo	<i>Pyrus malus</i>	jabłoń
sakaki	<i>Cleyera japonica</i>	sakaki
sakura	<i>Prunus spp.</i>	wiśnia japońska
sanzashi	<i>Crataegus cuneata</i>	głóg
sasa	<i>Sasa kozassa</i>	
sasa yuri	<i>Lilium japonicum</i>	lilia japońska
sata tsutsuji	<i>Rhododendrum sataense</i>	
satsuki	<i>Rhododendrum ericarpum</i> (<i>jateritum</i>)	azalia satsuki
sendan	<i>Melia azedarach</i>	bez indyjski
senno	<i>Lychnis senno</i>	firletka senno
shaga	<i>Irys japonica</i>	irys japoński
shakuhyaku	<i>Peonia lactiflora</i>	piwonia
shakunage	<i>Rhododendron Meternichii</i>	rododendron
shakuyaku	<i>Peonia albiflora</i>	piwonia biała
shidarezakura	<i>Prunus pendula</i>	wiśnia płacząca
shimotsuke	<i>Spirea japonica</i>	tawuła japońska
shion	<i>Aster tartaricus</i>	aster tatarski
shiragiku	<i>Chrysanthemum village</i>	biała chryzantema
shuro	<i>Chamaerops exelsa</i>	szorstkowiec Fortuneego
sugi	<i>Cryptomeria japonica</i>	cedr

suisen	Narcissus tazetta	narecyz
susuki	Miscanthus sinensis	miskantus japoński
suzuran	Convallaria	konwalia
tachibana	Citrus tachibana	mandarynka
teppo yuri	Lilium longiflorum	lilia
tessen	Clematis florida	powojnik (klematis)
tokoro	Discorea Tokoro	pochrzyn, jams
tori kabuto	Aconitum Fischeri	tojad
tsubaki	Camellia japonica var hortensis	kamelia japońska
tsubaki	Camellia japonica	kamelia
tsuriganesō	Campanula punctata	dzwonek nakrapiany
tsuta	Vitis iconstans	bluszcz
tsutsuji	Azalea japonica	azalia
ukon	Curcuma longa	ostrzyż długi (szafran)
ume	Prunus mume	śliwa
umemodoki	Ilex Sieboldi	ostrokrzew
unohana	Deutzia crenata	żylistek
usuto	Prunus persica	brzoskwinia zwyczajna
wasuregusa	Hemerocallis flava	lilijka żółta
yama tsubaki	Camellia japonica	kamelia górską
yamabuki	Kerria japonica	złotlin japoński
yamazakura	Prunus jamasakura	wiśnia górską
yanagi	Salix	wierzba
yūgao	Convolvulus	powój
yukiyanagi	Spirea thunbergii	tawauła